

Biblioteca de Singuerlín-Salvador Cabré i Editorial Meteora es complauen a convidar-vos a la presentació del llibre de poemes

Flames a la fosca

d'Esperança Castell Rodriguez

• amb **Jordi Valls Pozo**, poeta, **Jaume P. Sayrach** i l'autora •

- Conducció de l'acte: Marisa Olivera, poeta
- Lectura poètica: Pilar Chavarrías Álvarez i Jordi Valls Pozo
- Acompanyament musical: Jaume Linares, guitarra

L'acte tindrà lloc divendres, **20 de juny de 2014**, a les 19:30 hores, a la **Biblioteca de Singuerlín-Salvador Cabré**, Pl. Sagrada Família, s/n, Santa Coloma de Gramenet

Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet

Biblioteca
Singuerlín
Salvador Cabré

Obrim avui els balcons i el cor,
que es renovi l'aire clos i callat
d'aquest hivern adormit de tots.

Editorial
Meteora

Sempre que entomo un nou llibre de poemes em faig la mateixa pregunta. Existeix la poesia? El llibre que llegiré m'aportarà nous dubtes o em refermarà en la meua fe. Perquè és així: llegir, escriure poesia respon a una fe particularitzada en la paraula, i tota fe, en persones que pensen, són causa de conflicte diari amb els avatars de la vida. La poesia, en cas d'existir, no deixa de ser aquell estrany equilibri entre el discurs del pensament i els circuits tancats de la lògica i el món interior i irracional que empeny al poeta a donar la seva particular veu.

En el cas de “Flames a la fosca” trobem una referència directíssima al poeta Bartomeu Rosselló-Pòrcel, recordem que Rosselló-Pòrcel va escriure el llibre “Imitació del foc” amb la simbologia del foc, com a fita. El foc és un element inaprehensible, si el prenem ens cremem. No podem tampoc pesar el foc, i la seva inestabilitat ens el fa voluble, el foc és alhora un estat de transició entre els dos estats d'una matèria, el foc, de fet, la volatilitza..

D'altra banda, el trencament amb el fil del pensament racional arribava de la mà filosòfica de Nietzsche i els seus rampells poètics vitalistes, i continuava amb l'aval de la mirada literària de Joan Maragall -que era un prohoms de seny, sense maca ni sospita d'arrauxat- amb la teoria de “La paraula viva” amb l' intuït poder del món interior que vol manifestar-se a partir de la inspiració natural de les persones, com una aportació positiva i genial al pensament.

Per un altre costat, ens trobem una altra influència que va impressionar Rosselló i va ser la irrupció dels poetes de la generació del 27. Sobretot Federico García Lorca, Rafael Alberti i formalment Jorge Guillén. Ras i curt: el retorn a l'estudi del barroc espanyol de Garcilaso, de Góngora, de la revisió del classicisme grec i llatí a partir de les noves lectures de la psicologia freudiana... i el treball de cerca de la poesia popular de taberna. Rosselló -Pòrcel com a jove motivat que era, xuclava d'aquells llibres i bevia de la pròpia tradició “Escola mallorquina” Costa Llobera, Joan Alcover, amb l'aportació formal i del costumisme de l'illa.

És important, al meu entendre emmarcar bé “Flames a la fosca” en aquesta influència directa de Rosselló-Pòrcel, primer perquè les experiències que aporta l'autora, l'adrianenca Esperança Castell, parteixen de la seva particular lectura del poeta mallorquí. Però no només hi ha la veu de Rosselló-Pòrcel, l'autora cita en el llibre a Joan Vinyoli, Carles Riba, Màrius Torres i Bejan Matur, cites que obren cada una de les parts del llibre titulades respectivament: Flames a la fosca, Sense pluges apaivagadores, No dubtes, fènix, mai de la flama, dit de foc, i Foc a la mar.

La importància de la transformació per foc és rellevant i els títols de les parts amb les cites escollides marquen un correlat d'idees i observacions a l'entorn de l'isolament, la pèrdua, la intempèrie i la desorientació emocional. Altres veus com la de Wislawa Zimborszka, Rilke, Bartra o Francesc Parcerisas també remetent al to i l'estratègia del llibre. El primer poema “Passeig” ja és tota una declaració d'intencions: “S'acosta al rierol/ i amb veu clara diu: “Pare, jo vull ser gos.”/ I m'adono del goig íntim/ que l'instant m'ofereix. Vull ser com vosaltres, nena, gos i aigua.” Però aviat, aquesta embranzida, aquesta flamarada inicial es veu immersa en la fosca en el poema següent “Menjador”: “En el vellut interior de les beines esquinçades,/ les empremtes dels llegums arrencats/ són preludi d'absències futures.” La foscor de la intempèrie que és l'absència per l'inevitable pas del temps. “Flames a la fosca” avança entre claroscurs, tan aviat s'intensifica la presència gairebé màgica de les coses observables que enriqueixen de matisos el nostre coneixement interior, com apareixen els fantasmes del passat, de la por, d'aquelles emocions que afebleixen la humanitat.

Hi ha poemes breus d'una gran càrrega emotiva com “homes”, o les dues tankes de “Cadí glaçat” on l'observació atenta esdevé una arma metafòrica potentíssima. També, els poemes més narratius i reflexius com “Porta metàl·lica amb creu i violí” no deixen d'aportar els dues vessants formals d'una moneda llançada a l'aire on cara i creu van giravoltant fins que s'acaba definint en el sentit del poema. Trobem en Esperança Castell una necessitat d'expressió complexa, on l'enyor, l'observació, la fascinació per la natura i les trampes del pensament, van teixint un discurs on els dos elements principals del llibre, la flama i la fosca, acaba embruixant al lector. Això fa que en alguns poemes com “La nit, la bocaterrosa” es faci evident una tendència a un cert cripticisme, combina el misteri d'allò que les paraules no pot mostrar, aspirant a que ments sensibles captin les claus del poema, encara que l'autora només insinua aquest camí, sense caure en el parany de la llengua, acaba el poema amb el següent vers: “Sóc remor callada que s'allunya”. La plasticitat de les imatges obliga a fer una lectura de fàcil empatia amb el lector com al poema “Ametllers”: “El parabrisa recull fràgils somriures/ trencats prematurament.” Però també hi ha, en un altre nivell, desconfiança als estats d'ànim i els sentiment que genera, al poema “Excés de desig”: “Un silenci opac, entre nosaltres,/ una boira freda que talla la pell,/ ens ha precipitat en un buit,/ sense aventura ni retorn.” L'enyor torna a fer entrada en poemes tan emblemàtics com: “Nit de Sant Joan” o “Agost a la ciutat”. La memòria històrica també es tractada de forma enigmàtica, de vegades veladament, de vegades com un conjur màgic. “Màquies”, “Port de muntanya”. A “Casa vella” ofereix una oportunitat de reeixir: “Sabrem reconèixer la vida,/ persistent i renovada, / que se'ns ofereix quan no la mirem,/ fins i tot quan creiem que ens ha abandonat?”. Però amb les reserves del poema “Vigilància”: “Seductor primer,/ em deixa a l'estacada després,/ penjada en un esvaït present.”. El llibre no s'està de fer homenatges a les persones que han estat importants per l'Esperança, un clar exemple “Abans de saber...”. També hi ha un sentit poema que expresa la tendresa que per

l'autora evoca en Jacint Verdaguer, al poema "Signatura": "El fill va rebre la poesia amb la llet/ i va bastir els fonaments escrits/ d'una pàtria feta paisatge:/ muntanyes, arbres, roses i espígol". El posicionament ideològic i personal de l'Esperança no s'amaga i es mostra amb tota la seva cruesa a "El llaç de l'uniforme" molt actual i que respon a les inquietuds de la contemporaneïtat que viu i tracta: "Avui no calen històries impostades./ Prou que les hem viscut,/ prou que les sabem reconèixer."

D'altra banda, on trobar un refugi, davant d'aquesta hostilitat invasiva? El món domèstic sembla un àmbit de retorn natural. La poesia de l'Esperança fluctua entre l'expansivitat i la necessitat d'una cambra pròpia. "Tornar", "Ambre" bé que representen aquest jocs d'entra-i-surts que no són aliens al conflicte, perquè encara que canviem d'escenari el camp de batalla és dins nostre. Al poema "Vitrina" deixa escrit: "El nostre present ens sembla més lleuger./ Però he perdut dreceres cap al passat/ que descabdellen records,/ com els cercles d'una pedra/ que salta sobre la pell de l'aigua,/ abans de ser empassada/ pel fang de l'oblit.". Col·lisions quotidianes, marges de reflexió de la vida tranquil·la, petits, a "Dissabte d'agost" l'autora rebla amb un "Què sé jo de tu, Què saps tu de mi?/ El silenci obre una esquadra en el camí." El riu Besòs apareix per segon cop, primer va ser al poema "Nit de Sant Joan", i ara al poema "Fil de records" que amb llunyania, observa un paisatge llunyà en el temps: "Clarors d'infància a la Rambleta,/ reflectides a les aigües del Besòs." Però ara els records són un darrer avís del "carpe diem" que l'autora necessita després de fer balanç. Hi ha poemes en fuga, amb plantejaments externs, però sempre torna, obsessivament a l'autoavaluació personal. Un clar exemple, el poema "Reescriptura" : "Els noms de l'amor et cauen/ com etiquetes que es desenganxen/ dels pots de vidre de llegums." Poemes de caire intimista com "Triar", "Bugada", "Nits d'agost" i entre poemes de caires ja visitats arribem a "Foc lliure" que l'entenc com un tancar el cercle obert al poema "Nit de Sant Joan" evocant els focs a la platja de nit i amb aquests versos tan suggerents: "El foc, sense perdre embranzida/ ni escampar-se, comprèn els ulls/ que el miren. Les flames són ara:/ brasa, camí i llar." I aquí es conclou aquestes "Flames a la fosca" en un instant que resumeix la intensitat i l'efervescència de tantes vivències conscients. Tancaria però amb un fragment del sempre agut Ignasi Riera que en el pròleg deixa escrit: "Els que escriuen poesia -els més útils i els més anacrònics dels nostres herois d'ara i d'avui- saben que la deu primera de l'aprenentatge de l'ofici del poeta ha estat l'oïda i els ulls i les pells parades a la vida, a la seva bonior, als seus misteris que, de tan quotidians, ni assoleixen el títol de misteris. En aquest llibre, hi ha una apel·lació permanent de gratitud a la vida i als seus missatges". Paraules d'Ignasi Riera que subscric plenament. Enhorabona Esperança!